

Digitale infrastructuren zijn niet alleen fysiek

Digitale infrastructuren gaan over veel meer dan alleen de fysieke infrastructuur en mobiele connectiviteit. Het omvat ook hoe we onze digitale identiteit regelen en hoe de platformen die we gebruiken voor mobiliteit (zoals Google Maps, of Uber) of online winkelen en bezorgen (bol.com, Amazon of Thuisbezorgd). Deze worden dermate belangrijk voor onze samenleving dat ze als onderdeel van de digitale infrastructuren moeten worden gerekend. Hetzelfde geldt voor de smartphone, waarvan we nog steeds afhankelijk zijn van het Apple of Google ecosysteem. De overheid is op alle niveaus terughoudend geweest in het reguleren van het digitale domein waardoor we nauwelijks kunnen spreken van een digitaal publiek domein – voor ons online publieke debat zijn we in hoge mate afhankelijk van buitenlandse platformen.

Brede welvaart en publieke waarden centraal

De mondiale economische dynamiek heeft ervoor gezorgd dat er grote techbedrijven konden ontstaan die disruptief zijn voor onze samenleving. De leefbaarheid van wijken staat mede onder druk doordat fysieke winkels nauwelijks profiteren van online winkelen. Restaurants staan ook onder druk door hoge commissies die worden gerekend door bezorgplatforms. Dat sommige platforms, zoals bol.com en Thuisbezorgd, Nederlands zijn, toont aan dat het geen vraagstuk is van alleen nationale economische groei. Alleen door breder naar de economie te kijken en andere belangen mee te wegen kunnen we adresseren hoe we digitale infrastructuren kunnen ontwikkelen die het belang van de hele samenleving dienen.

Grip op je smartphone

In MOBIFREE werkt een coalitie van Europese partijen aan een smartphone ecosysteem dat volledig Google- en Apple-vrij is. Door dergelijke initiatieven te stimuleren bouwen we digitale infrastructuren waar we zelf controle over hebben – en die de Europese economie versterken. <https://mobifree.org>

Rol voor de samenleving via publiek-civiele samenwerking

Overheden werken graag samen met private organisaties, maar dat is niet het hele verhaal. Ook maatschappelijke organisaties, die vaak lokaal geworteld zijn, kunnen hierin een belangrijke rol vervullen. Juist omdat zij werken vanuit wat een wijk, dorp of inwoners van een stad zelf nodig hebben. Waag Futurelab is een van de oprichtende partijen van de MeentCoop¹, een incubator voor de gemeenschapseconomie. Hierin organiseren gemeenschappen zich waarbij andere aspecten dan winstmaximalisatie centraal staan: ze zijn democratisch georganiseerd, ze streven naar maatschappelijke in plaats van naar monetaire, private waardecreatie en ze zijn lokaal, dichtbij, verbonden en aanspreekbaar. Door open source platformen in te zetten kan bijvoorbeeld een bezorg-coöperatie met CoopCycle² fietsbezorging lokaal organiseren zonder dat een externe commerciële partij de regels bepaalt en de winst opstrijkt ten koste van de deelnemers aan het platform.

¹ <https://meent.coop/>

² <https://coopcycle.org/en/>

Lokale voorbeelden zijn toonaangevend

Amsterdam investeert³ tientallen miljoenen in het versterken van de lokale economie waarbij ook gekeken wordt naar hoe lokale platformen, gericht op brede welvaart en duurzame groei, als alternatief kunnen dienen voor de wereldwijde platformen.

Daarnaast heeft de Amsterdamse gemeenteraad middels een motie van IJmker het stadsbestuur opgeroepen om toe te werken naar digitale onafhankelijkheid in

2030⁴. Dit vergt meer dan wat binnen een collegeperiode gerealiseerd kan worden, maar het maken van een transitieplan is essentieel om over de loop van de komende jaren ongewenste afhankelijkheden uit te faseren en te bouwen aan wenselijke afhankelijkheden. Duitsland geeft op verschillende vlakken het goede voorbeeld. Op nationaal niveau investeert het Sovereign Tech Fund⁵ in open source-projecten waar veel digitale infrastructuren van afhankelijk zijn. De deelstaat Schleswig-Holstein stapt over⁶ op Linux-laptops met LibreOffice. En Dortmund werkt samen⁷ met Berlijn en München aan het overstappen op open source via een gedeeld *Digital Sovereignty and Open Source Coordination Unit*.

Nederlandse gemeentes kunnen alleen door samen te werken hierin ook voorop lopen, en het versterken van Europese samenwerkingen kan een versnellend effect hebben.

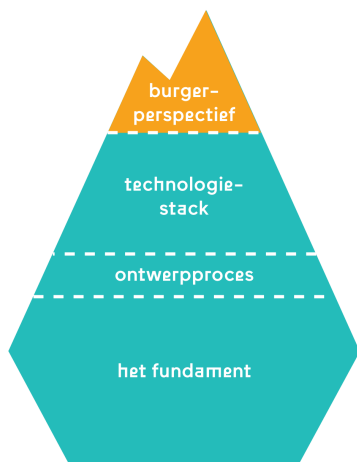
Digitale Commons voorop

De principes van de commons-beweging bieden een goede leidraad om verschillende belangen af te wegen en te organiseren. Deze worden al toegepast op lokale schaal, zoals bij het Data Commons Collective⁸ van de Amsterdam Economic Board.

Alleen door samen te werken tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties komen we tot digitale infrastructuren die de samenleving dienen.

Digitale infrastructuren geven we samen vorm

In opdracht van de Tweede Kamer ontwikkelde Waag Futurelab met partners in 2020 de Routekaart Digitale Toekomst. Deze laat zien dat het cruciaal is de hele technologiystack gezamenlijk vorm te geven op basis van een fundament van publieke waarden.

<https://go.waag.org/rdt>

³ <https://www.bnr.nl/nieuws/economie/10527265/amsterdam-investeert-tientallen-miljoenen-in-lokale-economie>

⁴ <https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/12970549/1>

⁵ <https://www.sovereigntechfund.de/>

⁶ https://www.schleswig-holstein.de/DE/landesregierung/ministerien-behoerden/I/Presse/PI/2024/CdS/240403_cds_it-arbeitsplatz.html

⁷ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/open-source-observatory-osor/news/new-step-towards-open-source-dortmund>

⁸ <https://amsterdameconomicboard.com/initiatief/datacommons/>